

Bohatá historie Knihova

Zdické údolí je ve směru východním uzavřeno vrchem zvaným Knihov. Z levé strany jej obchází státní silnice, dříve císařská cesta na Prahu, zprava pak moderní dálnice a řeka Litavka.

Vrch Knihov, jako většina okolních kopců byl do poloviny 19. století bez lesního porostu. Zalesňování se postupně realizovalo stromky, které obci daroval kníže Colloredo Mansfeld z Dobříše.

Podle pověsti stával na kopci knížecí hrad Kniehov, odkud zbrojnoši střežili obchodní cestu údolím Litavky. Pravdivost tohoto tvrzení potvrdil letecký archeologický průzkum, který na plochách hřbetu Knihova odhalil pravidelný půdorys valů. Skutečně zde v 10. století existovalo nevelké slovanské hradiště, které pravděpodobně navazovalo na ještě starší osídlení, jak se domnívají archeologové Vladimír Čtverák a Daniel Stolz. (Archeologie ve středních Čechách – časopis č.5, rok 2001) Podle jejich studie bylo na vrcholu Knihova pozdní haštalské hradiště, rozdělené na dvě části – akropolis a podhradí. Dodnes o tom svědčí nezalesněná plocha na vrcholu kopce. Vnímaví jedinci pociťují na tomto místě nevysvětlitelné napětí, které je pro místa pobytu dávných civilizací příznačné. Obdobné hradiště bylo i na Otmíčské hoře u Praskoles.

Na západním úpatí Knihova, v dnešní ulici Našich mučedníků, stávaly od 17. století vápenné pece, kde zdičtí vápeníci pálili kvalitní vápno. Odtud jej koňskými povozy rozváželi po Čechách, ale i do Německa. Zánik vápenických živností ve Zdicích i v okolí způsobila tovární výroba založená v Berouně, které nemohli soukromí podnikatelé cenově konkurovat.

V 18. a 19. století se na jihovýchodní straně Knihova v několika lomech těžil kámen pískovec, který se na místě upravoval do potřebných rozměrů. Sloužil do základů starých domů ve Zdicích i okolí. Byl prý také použit na výstavbu Štířínského železničního mostu přes Červený potok u Stašova. Ten se při velké povodni v roce 1872 zřítíl a údolí pak bylo překlenuto mostem ocelovým. Kámen z těchto lomů byl také použit při stavbě železničního mostu přes řeku Litavku ve Zdicích.

Rovněž podle obecní kroniky se na Knihově těžil kvalitní jemnozrný pískovec, který byl v několika manufakturních dílnách zpracováván na brusivo pro sklárny.

V roce 1923, když začínala hospodářské krize, byl kopec Knihov z obecních prostředků upraven na lesopark, který se stal vyhledávaným místem občanů k odpočinku. Uprostřed lesoparku byl 17.9.1934 odhalen památník zakladateli Sokola dr. Miroslavu Tyršovi u příležitosti jeho stých narozenin. Odhalení se v hojném počtu účastnili členové Sokola, Klubu českých turistů a mnoho zdických občanů. Hlavní proslov přednesl řídící učitel Josef Holub.

Za války jsme jako kluci z vrcholu Knihova mávali nízko letícím spojeneckým letcům, kteří odstřelovali parní lokomotivy na zdickém nádraží. Jedno z letadel se vrátilo a na nezalesněnou plochu na vrcholu Knihova vyhodil pilot z kabiny letadla zabalených pět mléčných čokolád. Co tento pozdrav a kvalitní sladkost pro nás za války znamenala nelze slovy popsat. Od té doby jsme tam pravidelně sedávali, ale čokoládový pozdrav se už neopakoval.

V roce 1946 na náhorní plošině chtěl nouzově přistát pilot vojenského pozorovacího letadla, které mělo poruchu. Po několika obletech nad Zdicemi se snesl na vrchol Knihova. Ani na chvíli jsme nezaváhali a vyběhli na kopec. Letadlo nikde. Pilot plošinu přelétl a havaroval na východním svahu kopce. S obavami scházíme k místu havárie. K naší radosti seděl pilot před letadlem a kouřil. Měl veliké štěstí, neboť pilotní kabina skončila mezi stromy nepoškozena, zatím co náraz křídel do stromů je zcela zdemoloval. Pilot nabízenou pomoc s díky odmítl, neboť vysílačkou se spojil s letištěm. Po třech hodinách jej odvezli a havarované letadlo bylo během dvou dnů demontováno.

V letech padesátých bylo na Knihově vybudováno přírodní hlediště a plocha na které se v letních měsících konalo nejedno ochotnické divadelní představení a mnoho tanečních zábav.

V roce 2000 po dlouhých letech nezájmu o lesopark díky nevšednímu pochopení členů Mysliveckého sdružení „Hrouda“ Zdice byly obnoveny hlavní cesty, odstraněny náletové křoviny a plevel, vytvořeny průzory mezi stromy s výhledem na město a obnoveny lavičky ve srubovém provedení. Důstojného okolí se dočkal i Tyršův památník, který byl zbaven nežádoucí okolní vegetace a odkryl se návštěvníkům lesoparku v plné kráse.

Neuplynulo ani 10 let, aby všudypřítomná vegetace a parta nevychovců, kteří si neváží práce druhých vykonala své. Převážná část laviček byla devastována a neošetřovaný les si žije dál svým životem.

Podle vyjádření starosty města Mgr. Miroslava Holotiny, bude-li dostatek finančních prostředků, hodlá do konce volebního období vybudovat v lesoparku naučnou stezku a odpočinková místa nechat znovu obnovit.

Josef Hůrka